

***Король Тетяна Анатоліївна**
студентка 2 курсу бакалаврату, «Психологія»
навально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кумеда Тетяна Андріївна,
професор кафедри теорії, історії та філософії права
навально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ
кандидат мистецтвознавства, доцент*

СВІТОГЛЯДНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНЦІВ ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Російське повномасштабне вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року здійснило суттєву світоглядну трансформацію нашого народу. Зокрема питання добра, зла, цінності життя та самоідентифікації гостро постали в українському суспільстві. Система цінностей у нашій державі суттєво змінилася після початку повномасштабної війни. Сьогодні ми коротко розглянемо ці аспекти світоглядної трансформації українців за час великої війни.

Насамперед російсько-українська війна суттєво вплинула на розмежування добра і зла. О. П. Бойко у своїй праці “Ціннісні дилеми сучасної людини: добро та зло як антропологічні феномени” відзначає, що саме у переломні моменти людства, як от загострення конфліктів, роздуми щодо добра і зла стають особливо актуальними. Дослідниця вважає, що людина духовна має сама усвідомлювати, що є добро та зло. Водночас філософ Серен К’єркегор міркує, що добро можна ототожнювати зі свободою, а зло — з неволею. Таким чином, входить, що росія, відбираючи свободу в Україні, фактично прирівнюється до зла. Відповідно ті світові політики, бізнесмени, шоумени тощо, які або прямо підтримують Москву, або ж не говорять про неї, як про агресора не хочуть або ж дійсно не можуть розмежувати добро та зло. Сам російський народ, виправдовуючи вбивства мирних українців і підтримуючи дії Путіна, теж не відрізняє зла від добра. Можна згадати, як влада Китаю вважає війну в Україні “конфліктом” і звинувачує в його початку США, але аж ніяк не російську федерацію. Також не забуваємо, що прем’єр-міністр Угорщини Віктор Орбан неодноразово блокував виділення допомоги від ЄС в розмірі 50 млрд євро. А Дональд Трамп так і не визнав росію агресоркою, утримавшись від відповідного запитання. До того ж російська прогресивна пропаганда стерла для певного числа українців розмежування між добром і злом. Вони просто перестали бачити різницю між цими різними поняттями. Водночас повномасштабне вторгнення могло виявити наявну в людей ваду, коли індивід не завжди може розрізнити добро і зло.

Російсько-українська війна також порушила питання важливості самоідентифікації народу, як окремої нації зі своїми історико-культурними

відмінностями. Зокрема Юрій Сапелкін у своїй роботі “Вплив війни на формування української національної ідентичності” зазначає, що попри трагізм, сучасна війна відіграла ключову роль у формуванні української ідентичності, що позначилося на змінах ієрархії цінностей у нашому суспільстві. Повномасштабне вторгнення РФ дослідник відзначає суттєвим зростанням патріотизму та національної свідомості серед українців. Водночас Павло Гай-Нижник та Леонід Чупрій пишуть у своїй роботі “Формування загальнонаціональної ідентичності українців в контексті сучасних викликів”, що саме проросійська ідентичність і недостатній рівень загальнонаціональної ідентичності на сході та півдні країни і спричинили сепаратистські тенденції в країні та певною мірою сприяли формуванню сприятливого ґрунту для російського вторгнення в Крим та окремі райони Донецької й Луганської областей.

Повномасштабне вторгнення також дещо змінило систему цінностей в українців. Науковці Матяж С. В. та Березянська А. О. у своїй роботі “Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості”, поділяють цінності на:

- 1) абсолютні – доброта, любов, правда, справедливість, гідність, свобода, чесність;
- 2) національні – патріотизм, національна гідність, державотворчі прагнення, історична пам’ять, змагання до єдності;
- 3) громадянські – права і свободи, обов’язки, соціальна гармонія, повага закону;
- 4) сімейно-родинні – подружня вірність, турбота про дітей, стосунки у сім’ї, пам’ять предків;
- 5) особистісні – риси характеру, поведінка, стиль приватного життя.

За допомогою цієї класифікації можна простежити, як повномасштабна війна вплинула на національний аспект.

Лучанінова О. П. у своїй роботі “Патріотизм в умовах воєнного стану: духовне становлення студентства” відзначає, що в умовах воєнного часу студенти однозначно обирають позицію захисту держави, відповідальності за її незалежність, чого не спостерігалось у 2012 році. Вона також зауважує, що після 2022 року наш народ почав сприймати Україну як націю в етнічному сенсі чи громадянському. До цього можна відразу віднести і посилення гідності в українців, свободи та правди. Водночас повномасштабна війна неабияк зблизила людей, що вилилося у піднесенні сімейно-родинних цінностей серед нашого народу. Однак відзначимо, що все ж найбільшого посилення через російсько-українську війну зазнали саме національні цінності.

Цілком очевидно, що повномасштабне вторгнення піднесло роль національної свідомості в забезпеченні міцності та єдності народу перед зовнішніми викликами. Адже саме українська невизначеність в історико-культурних аспектах призвела до того, що росія мала неабиякий вплив у багатьох галузях на нашу незалежну державу. Таким чином, сьогодення війна досить серйозно порушує тему самоідентифікації націй. І насправді на це варто звернути увагу не лише українцям, а й насамперед всім колишнім радянським

республікам, які досі перебувають під історико-культурним впливом москви. Ігнорування цієї проблеми може призвести до поглинання росією колишніх радянських республік навіть без початку бойових дій, як то вже сталося із Білоруссю. Тому російсько-українська війна фактично надала питанню самоідентифікації особливої важливості.

Список використаних джерел

1. Бойко О. П. Ціннісні дилеми сучасної людини: добро та зло як антропологічні феномени. – Київ: Наукова думка, 2020.
2. К'єркегор С. Страх і тремтіння. – Харків: Фоліо, 2018.
3. Сапелкін Ю. Вплив війни на формування української національної ідентичності // Вісник соціальних наук. – 2023. – №2. – С. 45–52.
4. Гай-Нижник П., Чупрій Л. Формування загальнонаціональної ідентичності українців в контексті сучасних викликів // Українознавство. – 2021. – №3. – С. 112–120.
5. Матяж С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості // Психологія і суспільство. – 2019. – №4. – С. 98–105.
6. Лучанінова О. П. Патріотизм в умовах воєнного стану: духовне становлення студентства // Освітній простір України. – 2023. – №1. – С. 67–73.
7. Інститут соціології НАН України. Українське суспільство в умовах війни: соціологічний моніторинг. – Київ, 2024.
8. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. Громадська думка українців у період війни. – Київ, 2025.
9. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). Динаміка цінностей українців у 2022–2025 роках. – Київ, 2025.
10. Національний інститут стратегічних досліджень. Світоглядні трансформації українського суспільства в умовах війни. – Київ, 2026.
11. Міністерство освіти і науки України. Аналітичні матеріали щодо трансформації цінностей молоді в умовах воєнного стану. – Київ, 2026.

Кравець Роман Юрійович

*студент 1 курсу бакалаврату, «Правоохоронна діяльність»,
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Влад Вадим Федорович,
старший викладач кафедри конституційного права
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
доктор філософії у галузі права*

**ПСИХОЛОГІЯ ДОВІРИ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

У сучасних умовах розвитку демократичної держави проблема довіри